

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1.

Fylke: Telemark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Tannidal

Emne:

Ard og Plog

Bygdelag: Tarsjø

Oppskr. av:

Jens R. Tarsjø

Gard: Tarsjø

(adresse):

Tarsjø st.

G.nr. 6

Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *mest av egen røynsle*

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

no 1. Ja, men lenge sidew. efter undersøkelser er det ingen som husker dem i bruk

2 nei, det er mulig at den blev brukt paa krys og buer, men ingen husker det nu, men til at harve ned kornet med brukke di en sletkarr. Som di ogsaa brukke til at underharve med, siddels brukke di ogsaa spesielt lagde river til at mulde ned kornet med, di var av lod med hode cir 64 kommer langt med flate jernkinder cir. 1 em breie

3 Maar di satte poteter saa plaide di dem med almindelig paa vold, og sau grünt at di nok ikke kunde hyppe med ard, selv om di hadde farsk over med en sletkarr saa ville di ha rive af lonna med ard, nei di maatte nok bruke grev og hyppe med; underledes hvis di satte poteter paa en løs akker, da er det nok mulig at di brukke ard eller hyppeplog at slaa af furer med. ard og hyppeplog var vel omtrent det samme.

4 Har undersøkt og finner brudstykker av et par arder, og di ser til til at vere av samme typen som figur 7 paa tegning en tidew fast drag, men til at vere brukte løse skakler paa

5 nei

6 Nårn paa arens forskjellige deler var stykke og aas, og saa ser det ut til at der har staatt et jern fra aasen og ned i selve skaen (spret) enten for støtte eller for at regulere dybden med, men den egentlige dybde regulator har vært i styret hvor aasen var festet slik at aasen kunde løftes op eller ned, da der var kiler kaade over og under i innfellingen.

Spøkene til ard og plag er det samme di bestaar av 2 spøker og hornmel der var festet til hverandre med vridde vier gjennom hull i spøkene og hornmelu, men nu brukes bare jernlenker istedetfor vier.

7 Kjenner ikke til det.

8 Den delen som skulde gaa i jorden og gjøre spurer var spis i forenden, og vidda sig ut og op bakover saa den kunde gjøre spurer, men noen regulering til bredere eller smalle re spurer kan ikke sees at ha vært.

9 Kjenner ikke til det, men tror det knapt.

12 Slike arder blev sikkert arbeidet av bygdesmeder

13. Naa brukes det bare moderne fabriksmidee pløyer, det var omkring 1870 aare at de første moderne pløyer kom til bygda her, di eldre pløyer blev sikkert laga av smeder i bygda, men omkring 1860 blev det arbeidet noen pløyer paa herre i Bamle av en som het Thian Odden (Oddenpløyer) hvorpaa der kom endel til Bygda her, di pløyer var et parmskiel de keltspjela og lesten var av jern, men mange brukte

di gamle trepløyer endi noen av framover. Her skalle di lid med byk t. d.

14 Blant de elste kjente ploger her er figur 12, di blev brukt av mange helt ut i 1880 aara, da der begynte at komme moderne ploger til bygds.

15 di hadde altid en liten spyffel skauende i en bred krampe paa aasen, den spyffelen var bare en bredt trespykke bynt nedover med et skaft til holde i

16 Di velte altid plogen til den sida velteffjela var naar di kjorte tilbake.

17 Nei, ikke paa de plogene man brukte her.

18 Nei ikke i den tiden, men nu har enkelte ko.

19 Cirka 2 1/2 tomme var nok det dybeste di greide og jeldie med de primitive plogene. Dybdegangen regulerde di hvor aasen var felt in i styret hvor infeldingen var saa aapen op og ned, at der var plas til kiter oppe og nedenfor i infeldingen dermed kunne di reguler dybden ved at flytte en kjile op eller ned. Der var en slepesko framunder enden av aasen, men den den var ikke stilbar.

20 Ja, der var altid en ristell

21 Nu stik en har jeg aldrig seet her.

22 Di hadde en fad lav slede som di kalte for kjipslede, den var en jernbrak i et kvarte som di bare kunde hikke skaalane fast i, den var baade praktisk og letvind, den brukte di ogsaa til at kjore gjøtsel, som var kjort ut paa vinterfjere, utover aakeren om vaaren, di var lette og lesse paa og lette og lomne, et praktisk redskap efter den tids forhold.

23 Det var nettop type fig. 12 di brukte her for de fikk moderne ploger, men noe særskilt navn hørte jeg aldrig paa den, velteffjela var av tre

4

bestaat med en valseggerspette, og Veltspjåla
var ikke vrid, skoen under var av led men
bestaat med jernribber under og saa var
der ristill av jern

Her brukes ordet plog og billeds plau paa
det redskap som velter jorden hit en side,
navnet ardaasur har jeg aldrig hørt brukt
paa plogaasur her.

ordet ard uttales ard eller al med tyk l.
haukjon. ~~her~~ —

1737

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING